

DIDŽIŲJŲ RAIDŽIŲ RAŠYMO PAVADINIMUOSE ATMINTINĖ

DIDŽIOSIOS RAIDĖS ĮSTAIGŲ, ĮMONIŲ IR ORGANIZACIJŲ PAVADINIMUOSE

Įstaigų, įmonių ir organizacijų pavadinimai yra **bendriniai** ir **tikriniai**.

BENDRINIAI ĮSTAIGŲ, ĮMONIŲ IR ORGANIZACIJŲ PAVADINIMAI

Pats bendriausias, visų rūšių organizacinius vienetus apimantis pavadinimas yra **institucijos**.

Įstaigos yra institucijos, atliekančios administravimo, mokslo, mokymo, kultūros ar kitas socialines funkcijas. Įstaigų poklasiai yra: **ministerijos, departamentai, tarybos, teismai, mokyklos, bibliotekos, ligoninės**.

Įmonės – gamybos, prekybos, finansų ir kitokios ūkinės veiklos vienetai. Įmonių poklasiai yra: **fabrikai, gamyklos, dirbtuvės, bankai, parduotuvės, restoranai**.

Organizacijos – oficialiai įforminti žmonių ar jų bendrijų susivienijimai. Organizacijų poklasiai yra: **partijos, sąjungos, draugijos, asociacijos, klubai**.

Poklasiai skaidomi į smulkesnes grupes, nusakomas junginiais su tikslinamaisiais žodžiais. Pavyzdžiui, mokyklos gali būti: **vidurinės, pagrindinės, pradinės, prekybos, muzikos, vairuotojų** ir t. t. Teismai: **apylinkės, apygardos, administraciniai**.

TIKRINIAI ĮSTAIGŲ, ĮMONIŲ IR ORGANIZACIJŲ PAVADINIMAI

Konkrečius juridinius asmenis iš kitų tos pačios grupės vienetų išskiria jų individualieji vardai – **tikriniai pavadinimai**, kurie yra arba **tiesioginiai**, arba **simboliniai**.

Tiesioginės reikšmės pavadinimų rašymas

1. Įstaigų, įmonių ir organizacijų tiesioginės reikšmės pavadinimų, susidedančių iš dviejų ir daugiau žodžių, tik pirmasis žodis rašomas didžiąja raide be kabučių. Kiti žodžiai rašomi mažosiomis raidėmis, išskyrus į pavadinimą įeinančius tikrinius daiktavardžius, pvz.:

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija
Šiaulių miesto savivaldybės administracija
Šiaulių Juliaus Janonio gimnazija
Šiaulių Dainų progimnazija
Šiaulių 1-oji muzikos mokykla
Mokytojų namai
Lietuvių kalbos draugija
Tarptautinis valiutos fondas

2. Sutrumpintų ilgesnių tiesioginės reikšmės pavadinimų pirmasis žodis rašomas didžiąja raide. Pavadinimas, sutrumpinamas iki rūšinės reikšmės žodžio, paprastai rašomas mažąja raide, bet jei jo sąsaja su tikriniu pavadinimu išlieka, žodis gali būti rašomas ir didžiąja raide, pvz.:

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija – Vidaus reikalų ministerija – ministerija (ir Ministerija)

Valstybinė lietuvių kalbos komisija – Lietuvių kalbos komisija – Kalbos komisija – komisija (ir Komisija)

Šiaulių universitetas – universitetas (ir Universitetas)

Šiaulių dramos teatras – Dramos teatras – teatras (ir Teatras)

3. Visomis didžiosiomis raidėmis rašomi aukščiausiųjų valstybės valdžios ir tarptautinių institucijų pavadinimai, pvz.:

Lietuvos Respublikos Seimas – Seimas

Lietuvos Respublikos Vyriausybė – Vyriausybė

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas – Konstitucinis Teismas

Lietuvos Respublikos Aukščiausiasis Teismas – Aukščiausiasis Teismas

Prancūzijos Ministrų Taryba

Didžiosios Britanijos Lordų Rūmai

Jungtinės Tautos (Jungtinių Tautų Organizacija)

Generalinė Asamblėja

Saugumo Taryba

Ekonominė ir Socialinė Taryba

Tarptautinis Teismas

Europos Sąjunga

Europos Sąjungos Taryba

Europos Parlamentas

Europos Ministrų Taryba

Europos Komisija

Europos Taryba

Šiaurės Taryba

4. Tiesioginės reikšmės pavadinimų atskirą grupę sudaro dvigubi ar net trigubi pavadinimai, kurių viena dalis reiškia aukštesnę, kita – jai priklausančią žemesnę instituciją. Žemesnieji vienetai vadinami struktūriniais padaliniais.

Oficialieji padalinių pavadinimai pradedami rašyti didžiąja raide, pvz.:

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos Kelių departamentas

Šiaulių miesto savivaldybės tarybos Finansų ir ekonomikos komitetas

Šiaulių miesto savivaldybės administracijos Architektūros ir urbanistikos skyriaus Teritorijų planavimo poskyris

Šiaulių universiteto Humanitarinio fakulteto Lietuvių kalbotyros ir komunikacijos katedra

Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Nusikaltimų tyrimo biuras

5. Pagal teisės aktus **savivaldybė** yra ir teritorijos administracinis vienetas, ir institucija, todėl šis žodis rašomas dvejopai.

5.1. Rašomas mažąja raide:

5.1.1. kai vartojamas teritorijos reikšme, pvz.:

savivaldybės ribos
savivaldybės centras
savivaldybės gyventojai
savivaldybės biudžetas

5.1.2. kai vartojamas apibendrintai, pvz.:

Pavesta vykdyti savivaldybės funkcijas.
Raštas išsiųstas savivaldybių administracijoms.
Tai yra savivaldybės įmonė.

5.1.3. kai yra pavadinimo viduje, pvz.:

Šiaulių miesto savivaldybės taryba
Šiaulių miesto savivaldybės administracija
Šiaulių miesto savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba
Šiaulių miesto savivaldybės viešoji biblioteka

5.2. Rašomas didžiąja raide, kai suprantamas kaip sutrumpintas konkrečios institucijos pavadinimas, pvz.:

Šiaulių miesto savivaldybės taryba – Savivaldybės taryba
Šiaulių miesto savivaldybės administracija – Savivaldybės administracija
Šiaulių miesto savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba
Šiaulių miesto savivaldybės viešoji biblioteka – Savivaldybės viešoji biblioteka

6. Plačiai paplitusių bendro pobūdžio padalinių – **bibliotekų, brigadų, buhalterijų, cechų, kabinetų, kasų, laboratorijų, raštinių** – pavadinimai paprastai rašomi mažąja raide, pvz.:

UAB „Statyba“ dažytojų brigada
Šiaulių miesto kultūros centro bilietų kasa
Joniškio rajono centrinės ligoninės raštinė

7. Mažąja raide rašomi įstaigų, įmonių ir organizacijų valdymo vienetų pavadinimai: **administracija, direkcija, prezidiumas, rektoratas, taryba, valdyba**, pvz.:

Respublikinės Šiaulių ligoninės administracija – administracija
Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas – prezidiumas
Šiaulių universiteto rektoratas – rektoratas
Šiaulių Lieporių gimnazijos mokinių taryba – taryba
Šiaulių banko valdyba – valdyba

Pastaba. Kai žodžiai **taryba** ar **administracija** yra ne valdymo vienetų pavadinimai, bet įeina į oficialų įmonės, įstaigos ar organizacijos pavadinimą, jie rašomi taip, kaip nurodyta 5 punkte.

8. Tiesioginės reikšmės pavadinimų visi žodžiai linksniuojami, pvz.:

**viešoji įstaiga Šiaulių greitosios medicinos pagalbos stotis – viešosios įstaigos Šiaulių greitosios medicinos pagalbos stoties...
 uždaroji akcinė bendrovė Šiaulių bankas – uždarnosios akcinės bendrovės Šiaulių banko...
 savivaldybės įmonė Šiaulių oro uostas – savivaldybės įmonės Šiaulių oro uosto...**

9. Ilgesni įstaigų pavadinimai gali būti trumpinami raidiniu būdu. Raidinės santrumpos daromos iš didžiųjų raidžių, kurios atitinka pavadinimo žodžių pirmąsias raides (pagalbiniai žodžiai praleidžiami). Pirmą kartą rašomas visas pavadinimas, o santrumpa pateikiama skliaustuose, pvz.:

Vidaus reikalų ministerija (VRM)
Šiaulių universitetas (ŠU)

10. Įstaigos ar įmonės teisinę formą rodantys žodžiai, išskyrus teksto ar užrašo pradžią, rašomi mažąja raide. Teisinę formą rodančių žodžių santrumpos rašomos didžiosiomis raidėmis, išskyrus *VŠĮ*, pvz.:

AB – akcinė bendrovė
IĮ – individuali įmonė
SĮ – savivaldybės įmonė
UAB – uždaroji akcinė bendrovė
VĮ – valstybės įmonė
VŠĮ – viešoji įstaiga
ŽŪB – žemės ūkio bendrovė

Simbolinių pavadinimų rašymas

1. Simboliniai pavadinimai juridinius asmenis pavadina perkeltinės reikšmės žodžiais. Simboliniai pavadinimai rašomi su kabutėmis (kabutes gali atstoti kitas šriftas ar visos didžiosios raidės) ir pradedami didžiąja raide. Jei pavadinimas sudarytas iš kelių žodžių, didžiąja raide rašomas tik pirmasis simbolinio pavadinimo žodis, kiti bendriniai žodžiai pradedami mažąja raide, pvz.:

AB „Šiaulių energija“
UAB „Šiaulių vandenys“
BĮ Šiaulių lopšelis-darželis „Pupų pėdas“
prekybos centras „Saulės miestas“
„Rūtos“ šokolado muziejus

2. Teisinės formos nuoroda ar jos santrumpa prieš simbolinį pavadinimą gali būti vartojama su gimininiais žodžiais (*spaustuvė, mokykla, bankas* ir kt.), kurie rašomi mažąja raide. Teisinės formos nuoroda ir gimininiai žodžiai linksniuojami, pvz.:

akcinė bendrovė spaustuvė „Titnagas“ – akcinės bendrovės spaustuvės „Titnagas“...

biudžetinė įstaiga sporto mokykla „Atžalynas“ – biudžetinės įstaigos sporto mokyklos „Atžalynas“...

biudžetinė įstaiga Šiaulių miesto koncertinė įstaiga „Saulė“ – biudžetinės įstaigos Šiaulių miesto koncertinės įstaigos „Saulė“

3. Be gimininių žodžių vartojami simboliniai pavadinimai kaitomi taip pat, kaip ir tiesioginiai pavadinimai, pvz.:

„Busturas“ – „Busturo“
„Tilžė“ – „Tilžės“
„Littera“ – „Litteros“

Pastaba. Simboliniais pavadinimais nelaikytini junginiai, kurių pagrindinis žodis yra daiktavardis, reiškiantis įstaigos ar įmonės gimininį vardą. Tokie pavadinimai yra tiesioginės reikšmės ir turi būti rašomi be kabučių, pvz.:

Šiaulių oro uostas
Šiaulių televizija
Pabalių turgus

DIDŽIOSIOS RAIDĖS DOKUMENTŲ PAVADINIMUOSE

1. Dokumentų pavadinimų, susidedančių iš dviejų ir daugiau bendrinių žodžių, tik pirmasis pavadinimo žodis rašomas didžiąja raide. Kiti žodžiai rašomi mažosiomis raidėmis, išskyrus į pavadinimą įeinančius tikrinius daiktavardžius. Sutrumpintų ilgesnių dokumentų pavadinimų pirmasis žodis rašomas didžiąja raide. Pavadinimas, sutrumpinamas iki vieno žodžio, paprastai rašomas mažąja raide, pvz.:

Lietuvos Respublikos civilinių teisės pažeidimų kodeksas – Civilinių teisės pažeidimų kodeksas – kodeksas

Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymas – Valstybinės kalbos įstatymas – įstatymas

Šiaulių miesto savivaldybės tarybos valdančiosios koalicijos 2011–2015 metų veiklos programa – Valdančiosios koalicijos 2011–2015 metų veiklos programa – programa

2. Didžiosiomis raidėmis rašomi ypatingos reikšmės dokumentų visi pavadinimo žodžiai, pvz.:

**Lietuvos Statutas
Lietuvos Respublikos Konstitucija
Lietuvos Nepriklausomybės Aktas**

DIDŽIOSIOS RAIDĖS PAREIGŲ PAVADINIMUOSE

1. Pareigų pavadinimai ir titulai rašomi mažąja raide. Kai pareigų pavadinimas prasideda tikriniu daiktavardžiu ar įmonės, įstaigos, organizacijos pavadinimu, pirmasis pareigų pavadinimo žodis rašomas didžiąja raide, pvz.:

**Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras – socialinės apsaugos ir darbo ministras – ministras
Šiaulių miesto savivaldybės meras – Savivaldybės meras – meras
Šiaulių miesto savivaldybės kontrolierius – Savivaldybės kontrolierius – kontrolierius
Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktorius – Savivaldybės administracijos direktorius – Administracijos direktorius – direktorius**

2. Aukščiausiųjų pareigūnų pavadinimai iš pagarbos gali būti rašomi didžiosiomis raidėmis, pvz.:

**Lietuvos Respublikos Prezidentas – Prezidentas
Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas – Seimo Pirmininkas
Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas – Ministras Pirmininkas**

3. Raštuose, prašymuose ir pan. dokumentuose didžiąja raide rašomas bet kurio asmens, į kurį kreipiamasi, pareigų pavadinimas, pvz.:

**Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos Ministrui
Šiaulių miesto savivaldybės Merui
Šiaulių miesto savivaldybės Mero pavaduotojui (arba Mero Pavaduotojui)
Šiaulių miesto savivaldybės administracijos Direktoriui
Šiaulių miesto savivaldybės administracijos Direktoriaus pavaduotojui (arba Direktoriaus Pavaduotojui)
Šiaulių universiteto Rektoriui**

DIDŽIOSIOS RAIDĖS GEOGRAFINIUOSE PAVADINIMUOSE

Pasaulio šalių pavadinimai – **rytai, vakarai, pietūs, šiaurė** – paprastai rašomi mažąja raide: ***rytų vėjas, važiuojame iš vakarų į rytus, Lietuvos rytuose, šiaurės rytuose***. Kai neturima galvoje regiono pavadinimo, rašoma ir ***šiaurės Lietuvoje, šiaurės rytų Lietuvoje***.

Tačiau kai pasaulio šalių pavadinimai įeina į regionų pavadinimus, jie rašomi didžiąja raide: ***Vakarų valstybės, Artimieji Rytai, Pietų Amerika, Šiaurės Lietuva***.
